

ISLAMSKA REPUBLIKA IRANU
Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

Powierzchnia:	1 648,000 km ²
Ludność:	ok. 82,5 mln (2017 r.)
Głowa państwa (prezydent):	Hasan Fereidun Ruhani (pełni też rolę szefa rządu)
Minister Przemysłu, Górnictwa i Handlu	Mohammad Reza Nematzadeh
Minister Ekonomii i Finansów	Ali Tayeb-Nia
Minister Energetyki	Hamid Chitchian
Minister Ropy	Bijan Namdar-Zanganeh
Minister Spraw Zagranicznych,	Mohammad Jawad Zarif-Khonsari
Ambasador Iranu w Polsce	Masud Edrisi-Kermanszahi
Ambasador RP w Iranie	Wojciech Unolt (Charge d'affaires)

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PKB (w mld USD)	1.321	1.296	1.391	1.401	1.576	1.631
PKB na 1 mieszkańca (USD)	16.90	16.60	17.700	17.600	19.600	20.000
PKB (wzrost w %)	-6,6	-1,9	+4,3	-1,6	+12,5	+3,5
Deficyt budżetowy (% PKB)	b.d.	b.d.	-0,7	-3,5	-1,6	-2,1
Dług publiczny (% PKB)	b.d.	13,2	11,0	11,4	13,4	14,2
Inflacja (w %)	27,1	39,3	15,8	13,7	9,0	10,5
Bezrobocie (w %)	15,5	10,4	11,2	10,5	12,5	12,4
Rezerwy dewizowe (mld USD)	b.d.	108,0	93,9	110,0	133,7	132,6
Zadłużenie zagraniczne (w mld USD)	b.d.	10,63	10,17	5,35	8,20	10,56
Eksport towarów (w mld USD)	90,22	93,02	95,71	64,60	83,98	91,99
Import towarów (w mld USD)	67,0	60,05	61,25	52,42	63,14	70,53
Bezp. inwestycje zagr. w Iranie (w mld USD)	b.d.	40,36	43,50	43,05	46,02	50,33
Inwestycje bezp. Iranu za granicą (w mld USD)	b.d.	3,725	4,045	4,097	4,656	5,226

Źródło: CIA Word Factbook

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Od 1979 r. - Islamska Republika Iranu. Przed 1935 r. kraj znany był jako Persja. W Iranie obowiązuje system teokratyczny. Na szczycie hierarchii państwowej stoi Najwyższy Przywódca (obecnie jest to Ali Hoseini Khamenei - Ajatollah od 04.06.1989) i to jemu przyporządkowane są trzy gałęzie władzy. Ze zdaniem Przywódcy musi się liczyć prezydent (Hasan Fereidun Ruhani) i rząd. Ma on ostatnie słowo w sprawach krajowych, zagranicznych i kwestiach bezpieczeństwa. Podpisuje listy uwierzytelniające prezydenta po jego elekcji w wyborach powszechnych. Ma wpływ na wybory prezydenckie poprzez

ustalanie kompetencji kandydatów na urząd prezydenta (kieruje się przy tym zasadami islamu). Działania rządu, który pozbawiony jest poparcia Przywódcy mogą zostać sparaliżowane.

Władzę wykonawczą tworzy prezydent i Rada Ministrów. Władzę ustawodawczą stanowi Zgromadzenie Muzułmańskie. Na szczycie władzy sądowniczej stoi zwierzchnik mianowany przez Przywódcę. W Iranie występują również wiele instytucji pośrednich i doradczych takich jak Zgromadzenie Ekspertów czy też Rada Strażników (tamtejszy trybunał konstytucyjny). Prawo w Iranie wzorowane jest na Szariacie.

Gospodarka Iranu cechuje się etatystyczną polityką, brakiem efektywności zarządzania i zależnością od eksportu ropy i gazu, ale posiada również znaczące sektory rolnictwa, przemysłu i usług. Irański rząd jest właścicielem i zarządza setkami przedsiębiorstw państwowych, a pośrednio kontroluje wiele firm powiązanych z siłami bezpieczeństwa.

Nieefektywny system zarządzania – wysoka inflacja, kontrola cen, subwencje, utrzymywanie w systemie bankowym miliardów dolarów nieregularnych kredytów - obciąża gospodarkę oraz osłabia potencjał i rozwój sektora prywatnego. Aktywność sektora prywatnego w znacznej mierze ogranicza się do niewielkich warsztatów, drobnej produkcji i usług, średniej wielkości sektora budowlanego, częściowo górnictwa i obróbki metali. Szara gospodarka nadal kwitnie a korupcja jest wszechobecna.

Ograniczenia fiskalne i monetarne, po rozszerzeniu sankcji międzynarodowych w 2012 roku na Bank Centralny Iranu oraz eksport ropy naftowej i paliw, znacznie uszczupliły przychody kraju, zmusiły rząd do cięcia wydatków oraz spowodowały ostrą deprecjację waluty. Po raz pierwszy od dwóch dekad odnotowano w latach 2012 i 2013 spadek dochodu narodowego, przy nieznacznym wzroście w roku 2014. Kraj cierpi z powodu wysokiego bezrobocia oraz nieefektywnej struktury zatrudnienia. Brak pracy i perspektyw zmusił tysiące wykształconych kadr do emigracji

Aktualnie w kontekście wewnętrznej sytuacji politycznej mówi się o stabilizacji i spokoju. Jednakże na arenie międzynarodowej coraz więcej słychać o rosnącym sporze pomiędzy Iranem a Stanami Zjednoczonymi. Nowa amerykańska administracja podjęła mocną krytykę porozumienia nuklearnego z 2015 r. Prace prowadzone przez Iran w ramach programu rakietowego są największą przeszkodą w normalizowaniu relacji z Zachodem. Kontynuowanie badań i testów pocisków rakietowych spowodowało administrację USA do bardziej zdecydowanych działań – wycofania się w bieżącym roku z porozumienia atomowego z 2015 r.

Członkostwo w organizacjach międzynarodowych: ONZ (Organizacja Narodów Zjednoczonych), MFW (Międzynarodowy Fundusz Walutowy), IBRD (Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju), WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), OPEC (Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową), WTO (status obserwatora).

Główne ośrodki miejskie - Teheran (stolica, 8,1 mln mieszkańców, 12,1 mln w strefie metropolitarnej), Isfahan (3,4 mln), Maszad (3,0 mln), Tebriz (1,6 mln), Karadż (1,4 mln), Sziraz (1,2 mln).

Główne zasoby naturalne kraju: ropa naftowa (4. miejsce w świecie), gaz ziemny (2. miejsce), węgiel, chrom, miedź, rudy żelaza, ołów, mangan, cynk, siarka.

Waluta: Rial irański (IRR); kurs wymiany (na dzień 11 grudnia 2018 r.) 1 USD = 41.930,2 IRR.

PKB: szacuje się, że gospodarka Iranu w roku 2017 wykazała 3,5 procentowy wzrost w stosunku do roku 2016, kiedy to notowano wzrost na poziomie 12,5 %.

Struktura PKB w 2017 r.: usługi – 54,3 %, przemysł – 35,9 %, rolnictwo – 9,8 %.

Główne gałęzie przemysłu: produkcja ropy naftowej i gazu, przemysł petrochemiczny, nawozy sztuczne, tekstylia, przemysł cementowy i materiałów budowlanych, przetwórstwo żywności.

W wymianie handlowej z zagranicą Iran od lat notuje dodatnie saldo obrotów (21,5 mld USD w 2017 r.)

W **eksporcie** Iranu w 2017 r. największy udział (ok. 60%) przypadął na ropę naftową, wyroby chemiczne i petrochemiczne, owoce i orzechy, a także rudy metali i cement.

Głównymi partnerami w eksporcie Iranu były Chiny, na którą przypadało 30,1% eksportu a w dalszej kolejności: Indie (16,7%), Płd. Korea (9,7%), Turcja (9,5%) oraz Japonia (6,8%).

W **importie** Iranu w 2017 r. dominowały: zaopatrzenie dla przemysłu, środki produkcji, trwałe dobra konsumpcyjne, artykuły żywnościowe i usługi techniczne.

Głównym partnerami były ZEA, na które przypadało 27,4% całości importu a ponadto: Chiny (13,2%),

Turcja (7,8%), Korea Południowa (4,3%) i Niemcy (4,0%).

2. Polityka gospodarcza

Sytuacja gospodarcza Iranu jest dobra, zwłaszcza w kontekście obserwowanych w ostatnich miesiącach wzrostów cen ropy naftowej. Wydają się to potwierdzać pozytywne prognozy makroekonomiczne formułowane przez ekonomistów Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

Do pozytywnych zjawisk w gospodarce irańskiej należy zaliczyć udane próby zmiany niekorzystnych regulacji systemowych. Dla zrównoważenia budżetu podjęto decyzję o redukcji subsydiów na poziomie 20 mld USD. Irańska administracja zdecydowała o zaprzestaniu subsydiowania z budżetu państwa paliwa dla prywatnych samochodów osobowych oraz samochodów ciężarowych (będących w znacznej większości własnością irańskich podmiotów podległych administracji publicznej). Poprawia się skuteczność poboru podatku VAT. Jego ściągalność została znacząco podniesiona w sektorze małych przedsiębiorstw, które ze względu na brak mechanizmu kontroli w łatwy sposób były w stanie unikać opodatkowania w przeszłości. Prawdziwą rewolucją w obszarze podatków może być objęcie VAT-em podmiotów należących do fundacji religijnych (tzw. bonyad) oraz będących w posiadaniu irańskiej armii oraz Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej

Mimo sankcji, irańska gospodarka zawsze uznawana była za jedną z najdynamiczniejszych na Bliskim Wschodzie. Według danych Banku Światowego, w 2014 r. Iran był drugą największą gospodarką w tamtym rejonie świata, zaraz po Arabii Saudyjskiej. Po osiągnięciu porozumienia nuklearnego w 2015 r., szanse na wejście Iranu na ścieżkę trwalszego rozwoju gospodarczego znacznie wzrosły. Otworzyły się szanse na napływ zagranicznych inwestycji i kapitału, wzrost eksportu i przywrócenie właściwego miejsca Iranu na rynkach międzynarodowych.

Irańska gospodarka charakteryzuje się bardzo rozwiniętym sektorem węglowodorów, dobrze rozwiniętym sektorem usług, rolnictwem rozwiniętym na niewielką skalę, a także istotną obecnością państwa w sektorze finansowym oraz produkcji przemysłowej. Iran posiada drugie co do wielkości na świecie złoża gazu ziemnego oraz czwarte co do wielkości potwierdzone złoża ropy naftowej. Wysokość PKB oraz przychody rządu w głównej mierze zależą od wpływów z ropy naftowej, dlatego są z natury niestabilne.

W irańskim rynku handlu detalicznego ważną rolę odgrywają tradycyjne, niezorganizowane formy handlu, jak bazy, kioski i małe sklepy, co wiąże się po części z poziomem dochodów społeczeństwa. Co ciekawe, mali i średni kupcy stanowią wpływowe lobby polityczne. W przemyśle dominuje sektor państwowy, natomiast w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw własność prywatna i spółdzielcza.

Kluczowymi gałęziami przemysłu poza wydobyciem ropy oraz gazu ziemnego jest przemysł tekstylny, chemiczny, przetwórstwo spożywcze, przemysł samochodowy oraz produkcja urządzeń elektrycznych i części do nich. **Iran nie jest już zainteresowany jednokierunkowym importem towarów i maszyn.** Szuka dwustronnej wymiany handlowej, a także współpracy w zakresie rozwoju, projektowania, inżynierii i wspólnych inwestycji na rzecz produkcji i eksportu.

Europa szuka źródeł alternatywnych dla zmniejszenia zależności od gazu i ropy naftowej z Rosji - Iran może być takim rynkiem. Dzięki ogromnym złożom tych surowców może wywrzeć znaczny wpływ na globalny rynek energii, choć należy podkreślić, że nie musi się to stać w krótkiej perspektywie. Sektor naftowy nadal wymaga olbrzymich inwestycji, a w przypadku gazu ziemnego sytuacja jest jeszcze trudniejsza. W pierwszej kolejności bowiem, jak oceniają eksperci, Iran będzie musiał skoncentrować się na rozwinięciu własnego, wewnętrznego rynku gazu. Władze w Iranie dostrzegają problem, dlatego też w związku ze zniesieniem międzynarodowych sankcji zidentyfikowały blisko 50 kluczowych projektów z sektora ropy i gazu, o łącznej wartości około 185 mld dolarów.

W samym górnictwie do roku 2025 planuje się inwestycje rzędu 20 mld USD. Dotyczyć to będzie budowy i rozwoju kopalń. Oczekuje się, że większość ze środków pochodzić będzie od inwestorów zagranicznych. W Iranie uruchomiona została pierwsza pilotażowa instalacja do produkcji koksu z ciężkich pozostałości po przerobieniu ropy naftowej. Władze w Teheranie planują produkcję rzędu 200 tys. ton koksu rocznie. Inwestycje w produkcję koksu związane są z rosnącym zapotrzebowaniem na ten typ paliwa.

Iran planuje realizację 21 projektów kolejowych o łącznej długości ok. 10.040 km. Priorytetem są projekty dotyczące rozwoju połączeń z krajami regionu. Część z tych projektów jest już w stadium realizacji – dominują firmy z Chin.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

UE – Iran

W dniu 14 lipca 2015 r. w Wiedniu podpisano porozumienie nuklearne dot. kontroli irańskiego programu rozwoju broni jądowej między Iranem a sześcioma mocarstwami (w tym Wielką Brytanią, Francją i Niemcami). 16 stycznia 2016 r. ogłoszono, że Iran spełnił warunki uzgodnione we wspólnie ustalonym planie działania (JCPOA – Joint Comprehensive Plan of Action). Na mocy uzgodnień, wcześniej nałożone sankcje z tytułu realizacji przez Iran programu nuklearnego zostały zniesione.

Polska - Iran

- Umowa o **wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji** między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Islamskiej Republiki Iranu, sporządzona w Teheranie dnia 2 października 1998 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 22, poz. 217);
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Islamskiej Republiki Iranu w sprawie **unikania podwójnego opodatkowania** w zakresie podatków od dochodu, podpisana w Teheranie dnia 2 października 1998 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 244, poz. 1770, z późn. zm.).
- **Umowa o współpracy gospodarczej** między Rządem RP a Rządem Islamskiej Republiki Iranu, podpisana w Teheranie dnia 26 września 2015 r. Weszła w życie z dniem 20 czerwca 2017 r. Publikacja – 4 października 2017 r. - Monitor Polski 2017, poz. 922. Umowa przewiduje utworzenie międzyrządowej komisji mieszanej, która będzie forum dla przyszłych regularnych konsultacji gospodarczych. Strona irańska zaproponowała odbycie I sesji w 2018 r. w Teheranie na szczepku ministrów odpowiedzialnych za sprawy gospodarcze. Temat ten pozostaje na etapie konsultacji.

4. Wymiana handlowa Polski z Iranem

	2013	2014	2015	2016	2017	Dynamika 2017 2016	I-IX 2018	Dynamika I-IX 2018 I-IX 2017
Eksport	47,6	46,8	49,8	89,4	135,9	152,0	66,7	63,9
Import	29,6	29,9	32,7	145,4	90,7	62,4	171,4	220,8
Obroty	77,2	76,7	82,5	234,8	226,6	96,5	238,1	130,8
Saldo	+18,0	+16,9	+17,1	- 56,0	+45,2		- 104,7	

Źródło: Insigos

Rok 2017 był drugim z kolei, który przyniósł znaczne ożywienie polsko-irańskiej wymiany handlowej. Co prawda znacząco zmniejszył się import irańskiej ropy naftowej, ale polski eksport odnotował wzrost o 46,6 mln USD tj. o 52,1 % - do poziomu 136,0 mln USD. Największy przyrost sprzedaży odnotowano w takich pozycjach jak taśmy i dyski magnetyczne (wzrost o 12,2 mln USD), maszyny żniwne, kosiarki (+5,1 mln USD), wyroby ze szkła (+2,9 mln USD), chłodziarki i lodówki (+2,9 mln USD) czy przetwory spożywcze (+2,8 mln USD).

Największymi pozycjami w polskim eksporcie do Iranu w 2017 r. były:

- taśmy i dyski magnetyczne – 30,2 mln USD (22,2 % całości eksportu)
- maszyny żniwne, kosiarki – 8,6 mln USD (6,3 %)
- przetwory spożywcze – 6,9 mln USD (5,1 %)
- wyroby ze szkła – 5,1 mln USD (3,7 %)
- meble do siedzenia – 4,6 mln USD (3,4 %)
- pompy – 3,9 mln USD (2,9 %)

Główne pozycje w imporcie z Iranu w 2017 r.:

- ropa naftowa – 51,7 mln USD (56,8 % całości importu z Iranu)
- orzechy, migdały – 10,3 mln USD (11,4 %)
- polimery propylenu – 5,2 mln USD (5,7 %)

W polskim handlu zagranicznym Iran zajmował w 2017 r. 68. pozycję w eksporcie i 79. w imporcie. W całości obrotów udział tego kraju był niewielki i wynosił zaledwie 0,06 % polskiego eksportu i 0,04 % importu.

W okresie **styczeń-wrzesień 2018 r.** polsko-irańskie obroty handlowe zwiększyły się o 30,8 % w stosunku do analogicznego okresu roku 2017 r. (do 238,1 mln USD). O ponad 120% wzrósł polski import z Iranu (do 171,4 mln USD, gł. ropa naftowa), natomiast eksport odnotował spadek w wysokości prawie 40% (do 66,7 mln USD).

Główne pozycje w polskim eksporcie do Iranu w okresie styczeń-wrzesień 2018 r.:

- przetwory spożywcze – 6,8 mln USD (10,3% całości eksportu)
- izolowane druty i kable – 5,6 mln USD (8,4%)
- maszyny żniwne, kosiarki – 4,3 mln USD (6,5%)
- narzędzia i przyrządy lekarskie i weterynaryjne – 3,1 mln USD (4,6%)
- wyroby ze szkła – 2,3 mln USD (3,4%)

Główne pozycje w polskim imporcie z Iranu w okresie styczeń-wrzesień 2018 r.:

- ropa naftowa – 121,5 mln USD (70,8% całości importu z Iranu)
- nawozy azotowe – 11,6 mln USD (6,8%)
- orzechy, migdały – 9,1 mln USD (5,5%)

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Z uwagi na sytuację polityczną i związane z nią liczne ograniczenia w bezpośrednim angażowaniu się firm zagranicznych w projekty inwestycyjno-rozwojowe, polskie podmioty ograniczały się do utrzymywania istniejących kontaktów. Prowadziły przy tym prace akwizycyjne, z zamiarem możliwego szerszego zaangażowania się po zmianie warunków. Narodowy Bank Polski nie odnotował na koniec 2016 r., by polskie firmy były zaangażowane inwestycyjnie w Iranie.

Zabiegi dotyczyły głównie sektora wydobywczego, w tym ropy i gazu. Rozmowy dotyczące kilku projektów o małej i średniej skali są dość zaawansowane. Obok planów bezpośredniego zaangażowania kapitałowego w realizację projektów o małej i średniej skali, kontynuowano prace w zakresie współpracy badawczo-rozwojowej, zakładającej także współpracę z uczelniami kształcącymi kadry dla przemysłu petrochemicznego.

Istnieje potencjał współpracy w innych dziedzinach w oparciu o istniejące i planowane umowy i porozumienia dwustronne, w tym:

- Porozumienie o współpracy w dziedzinie środowiska i ochrony przyrody (podpisane w 2002 r. przez Ministra Środowiska RP i Urząd Ochrony Środowiska Iranu) - daje podstawy formalno-prawne do współpracy w wielu obszarach, w tym gospodarki odpadami, gospodarki wodnej czy redukcji zanieczyszczeń.
- Umowa o współpracy w transporcie lotniczym (podpisana w Warszawie 26 października 1999 r.).
- zaawansowane są prace nad umową o transporcie morskim.
- istnieją inicjatywy współpracy uczelni wyższych oraz instytutów naukowo-badawczych.

6. Dostęp do rynku

Eksport towarów utrudnia duży stopień biurokratyzacji gospodarki. Osoby fizyczne oraz prawne mające zamiar prowadzić bezpośrednią aktywność ekonomiczną na terytorium Iranu muszą zarejestrować swoje działania w Ministerstwie Handlu oraz Irańskiej Izbie Handlowej. Rejestracja skutkuje wydaniem swego rodzaju „dowodu tożsamości” handlowej, który należy przedkładać przy zawieraniu wszelkich umów handlowych. Z kolei, rejestracja w Ministerstwie Gospodarki i Finansów IRI jest wymagana przy sprawach związanych z kwestiami celnymi oraz podatkowymi.

Irańska ustawa o imporcie/eksporcie do/z Iranu wyróżnia trzy kategorie produktów importowych:

- towary, których import jest dozwolony bez wydania stosownych zezwoleń;
- towary, na które niezbędne jest uzyskanie licencji przed ich przywozem;
- towary, których import jest zakazany przez prawo Szariatu oraz inne przepisy prawne.

Realnie, eksport towarów do Iranu możliwy jest poprzez dwie ścieżki:

- usługi zarejestrowanych pośredników irańskich – kontrakty na pośrednictwo muszą być zarejestrowane w Ministerstwie Handlu w Departamencie ds. Kupiectwa.
- zarejestrowanie w Iranie oddziału firmy.

Inne ścieżki eksportu są zabronione oraz karane, skutkując np. konfiskatą towaru (Szczegółowe informacje dot. dostępu do rynku w jęz. angielskim Market Access Database – Komisja Europejska).

Restrykcje importowe

1. restrykcje odnośnie towarów i produktów zabronionych prawem islamskim,
2. prawne uregulowania odnośnie broni, amunicji, lekarstw, niestandardowych i niezdrowych produktów albo towarów zawierających materiały radioaktywne,
3. sankcje ekonomiczne wspierające rozwój krajowego przemysłu i produktów,
4. restrykcje na materiały i produkty gdzie istnieje odpowiednia produkcja lokalna,

5. restrykcje odnośnie tzw. niepotrzebnych i luksusowych dóbr i towarów,
6. inne restrykcje - import kompletnie zakazany - dotyczą m.in.: biżuterii złotej, przyczep samochodowych, oliwek konserwowanych, artykułów mlecznych i im pochodnych, włączając jogurt, cięte kwiaty,
7. nie można oficjalnie otrzymać listy towarów zakazanych,
8. szczególnie wysokie stawki celne dotyczą produktów finalnych, w tym szczególności takich jak lody, mrożonki warzywne, ser, mięso, ubrania, kable (IT).

Dostęp do informacji o warunkach importu

1. Przejrzystość – pełna informacja o barierach w handlu i inwestycjach jest trudna do zdobycia, co prowadzi do sprzecznych często wniosków, często nie jest jasne czy istnieją restrykcje czy nie, względnie czy są w mocy na określony czas,
2. Lista zakazanych towarów niezwiązanych ze specyfiką prawa Islamskiej Republiki Iranu nie jest osiągalna,
3. Restrykcje w handlu towarami rolnymi, dla przykładu, są nakładane i znoszone z dnia na dzień,
4. Procedury uzyskania zwolnienia od formalnych zasad są niejasne: niektóre firmy otrzymują zwolnienia, inne otrzymują informacje, że żadne wyjątki nie są możliwe,
5. Większość barier występuje w odniesieniu do produktów finalnych, towarów rolno-spożywczych i dóbr konsumpcyjnych. Jest to szczególny problem dla firm małych i średnich. Firmy duże, bardziej zaawansowane technologicznie, oferujące produkty usługi i ekspertyzy mające udział w produkcji lokalnej, zwykle w kooperacji z lokalnym partnerem, napotykają na mniej przeszkód, bądź są w stanie wywalczyć specjalne traktowanie (aranżacje).

Wsparcie dla produkcji lokalnej

1. Program „*Resistance Economy*” - jest zdefiniowany jako gospodarka, która ma chronić przemysł lokalny przed konkurencją zagraniczną i unikać zakupów za granicą na rzecz produktów krajowych,
2. Polityka pomocy dla produkcji lokalnej (*Support for Domestic Production*) jest pochodną poprzedniej dyrektywy. Jeśli lokalna produkcja nie jest w stanie pokryć potrzeb – specjalne pozwolenia będą wydawane na limitowane zakupy określonych produktów z zastrzeżeniem pułapu wartości, wagi czy ilości.
3. Import określonych towarów czy materiałów jest dozwolony pod warunkiem, że nie istnieje produkcja lokalna. Dodatkowym warunkiem jest uzyskanie certyfikatu, że produkcja danego towaru w kraju nie istnieje. System bazuje na Zharmonizowanych Taryfach Celnych.
4. Produkcja lokalna jest stymulowana poprzez wyłączenia i niższe podatki, szczególnie w dziedzinie produkcji rolnej, przemysłowej, w górnictwie, przemyśle opakowań, farmaceutyków i weterynarii, włączając części zamienne nie produkowane dotychczas lokalnie. Za ocenę konieczności zakupu i wystawienie specjalnych certyfikatów dla odpowiednich produktów są odpowiedzialne ministerstwa rolnictwa, przemysłu, zdrowia czy wydział weterynarii.

Prawo własności intelektualnej

1. Nielegalne kopiowanie i sprzedaż fałszywych produktów markowych są powszechnie stosowane, ostatnio najczęściej kopiowane produkty to termostaty, pompy wodne czy oprzyrządowanie budowlane
2. Import produktów unijnych z innych krajów poprzez nieautoryzowanych agentów

Po porozumieniu ze stycznia 2016 r. utrudniony jest handel produktami wymagającymi „end user certificate”. Porozumienie zawiera klauzulę, że taki certyfikat wydają „właściwe urzędy irańskie”, jakkolwiek ani Agencja Energii Atomowej ani MSZ jak dotychczas ich nie wydaje

Sytuacja w kontaktach z Iranem po 16 stycznia 2016 r.

Wraz z wejściem w życie porozumienia (tzw. *Implementation Day*) został zniesiony zakaz transferów finansowych do Iranu. Wcześniej ustalone wymogi dotyczące zezwolenia lub zgłoszenia transferów środków nie mają zastosowania. Dozwolone są wszelkie operacje bankowe, włączając ustanowienie nowych relacji bankowości korespondencyjnej (SWIFT) oraz otwieranie oddziałów, filii i przedstawicielstw banków. Udzielanie wsparcia finansowego dla handlu z Iranem, jak kredyty eksportowe, gwarancje i ubezpieczenia jest dozwolone. To samo odnosi się do zobowiązań dotyczących dotacji, pomocy finansowej i pożyczek preferencyjnych. Powyższe postanowienia nie obejmują irańskich osób fizycznych lub prawnych, które nadal będą podlegać środkom ograniczającym do 18.10.2023 (tzw. *Transition Day*).

Dozwolony został import, podmiana (swap) i transport ropy naftowej, produktów naftowych, gazu i produktów petrochemicznych. Dozwolone stają się eksport sprzętu, technologii i zapewnienie pomocy technicznej dla sektora przemysłu naftowego, gazowego i petrochemicznego w Iranie. Dotyczy to również wszelkiego rodzaju inwestycji w danych sektorach.

Zniesione zostają sankcje związane z sektorami żeglugi i przemysłu stoczniowego oraz transportu, włączając świadczenie usług powiązanych z tymi obszarami.

Przywraca się instytucjom irańskim prawo do obrotu metalami szlachetnymi, włączając złoto i diamenty, oraz do usług ich pośrednictwa, finansowania i depozytowania. Możliwy jest autoryzowany obrót innymi metalami, jak grafit, aluminium, stal, nikiel i tytan. Zezwala się na sprzedaż oprogramowania, z wyjątkiem specyficznych produktów dla sektora nuklearnego czy wojskowego, które objęte są rygiem uzyskania zezwolenia stosownych władz krajowych.

W mocy pozostają: embargo na broń, sankcje związane z technologiami rakietowymi, ograniczenia transferów w zakresie technologii jądrowych jak również dostarczania i udostępniania niektórych metali i rodzajów oprogramowania, objętego systemem zezwoleń. Embargo na broń obejmuje wszystkie towary znajdujące się na liście wspólnego uzbrojenia UE.

Restrykcje utrzymane są wobec pewnej kategorii osób i podmiotów prawnych znajdujących się na specjalnych listach ONZ i UE. Ich aktywa pozostają zamrożone, obowiązuje zakaz wydawania im wiz oraz świadczenia specjalistycznych usług, w tym korzystania ze SWIFT. Restrykcje te pozostają w mocy do 2023 roku.

W mocy pozostają ponadto sankcje nałożone na Iran z tytułu naruszenia praw człowieka. Obejmują one zamrożenie aktywów i zakaz wydawania wiz dla 84 osób i jednego podmiotu prawnego, a także zakaz eksportu do Iranu sprzętu, który mógłby zostać wykorzystany do wewnętrznych represji oraz urządzeń do monitorowania telekomunikacji.

W dniu 8 maja 2018 r. Prezydent Donald Trump ogłosił decyzję o wycofaniu się Stanów Zjednoczonych z umowy nuklearnej z Iranem (JCPOA) i nałożeniu sankcji na ten kraj. Pierwsza część sankcji zaczęła obowiązywać od 6 sierpnia 2018 r. W dniu 5 listopada 2018 r. USA wprowadziły kolejne sankcje gospodarcze na Iran, którymi objętych zostało ponad 700 osób, przedsiębiorstw, statków oraz samolotów, w tym irańskie banki, firmy transportowe i eksporterzy ropy naftowej. Czasowo zwolnione z zakazu kupna irańskiej ropy naftowej zostało 8 krajów: Chiny, Turcja, Korea Południowa, Indie, Włochy, Grecja, Japonia i Tajwan. Wyłączenie to ma obowiązywać przez 6 miesięcy i było konieczne, by uniknąć zakłóceń na światowych rynkach ropy oraz dać tym krajom więcej czasu na rezygnację z zakupu surowca z Iranu. Pieniądze pochodzące z transakcji z ww. krajami Iran może przeznaczyć jedynie na konkretne cele humanitarne.

Władze irańskie zapowiedziały niestosowanie się do sankcji

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Najważniejsze wizyty przedstawicieli polskiej administracji gospodarczej w Iranie:

- **25-27 września 2015 r.** – wizyta Wicepremiera i Ministra Gospodarki J. Piechocińskiego wraz z grupą ponad 100 przedsiębiorców reprezentujących różne branże gospodarki. Podpisano umowę o współpracy gospodarczej.
- **5-9 marca 2016 r.** - wizyta Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju R. Domagalskiego na czele grupy biznesu, organizowanej przez KIG (Meszhed, Teheran),
- **6-7 marca 2017 r.** – wizyta Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju T. Kościńskiego na czele grupy biznesu, organizowanej przez KIG (Teheran, Qazvin),

Widoczna jest również aktywizacja administracji irańskiej. W 2016 r. wizyty w Polsce złożyli m.in. minister spraw zagranicznych, minister zdrowia oraz wiceprezydent, szef Irańskiej Agencji Energii Atomowej. W lutym 2018 r. przebywał w Polsce, na zaproszenie Prezydenta Warszawy, Mer Teheranu – w trakcie wizyty zorganizowano spotkanie biznesowe w Krajowej Izbie Gospodarczej. Delegacja została również przyjęta przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii T. Kościńskiego.

Po podpisaniu w lipcu 2015 r. umowy nuklearnej z Iranem (JCPOA) władze polskie zainicjowały program promocyjny **Go Iran** mający na celu zaktywizowanie współpracy gospodarczej polskich przedsiębiorców z Iranem. W okresie blisko 3. lat jego działania skorzystało z niego kilkaset polskich firm, które wzięły udział w licznych imprezach promocyjnych i informacyjnych (misjach, seminariach, targach) ukierunkowanych na współpracę z tym krajem.

Jednym z kluczowych założeń nowego systemu wspierania eksportu i inwestycji, wdrażanego w ramach przyjętej przez Rząd RP Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest utworzenie **Zagranicznych Biur Handlowych (ZBH)** Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu. Jedno z nowo otwartych Zagranicznych Biur Handlowych zostało zlokalizowane w Teheranie.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

Wymiana handlowa Polski z Iranem kształtuje się poniżej poziomu odpowiadającego potencjałowi obu krajów. Jest to spowodowane zarówno niekorzystnym klimatem związanym z sankcjami, jak i trudnościami w dziedzinie przekazów pieniężnych.

Branżą o szczególnie dużym potencjale wzrostu wymiany handlowej jest **sektor rolno-spożywczy**. Iran importuje bowiem około 85 % żywności. Eksport towarów tej kategorii do Iranu wzrósł ponad trzykrotnie w porównaniu z rokiem 2011. Polska zabiegała i cały czas prowadzi rozmowy dla zapewnienia traktatowego wsparcia polskiego eksportu rolno-spożywczego. Obok eksportu produktów spożywczych istnieje rynek na dostawy maszyn oraz technologii do produkcji i przetwórstwa rolnego.

Sektor paliwowy to kolejna branża dla przyszłej współpracy. Wymagać on będzie znacznych inwestycji – te są sygnalizowane przez rząd irański. Dotyczyć to może dostaw maszyn i urządzeń górniczych, jak i zaangażowania w wykonawstwo nowych projektów oraz modernizację już istniejących.

Eksploracja złóż surowców mineralnych (m.in. węgiel, chrom, miedź, boksyty, rudy żelaza, ołów, cynk) również może stanowić przedmiot przyszłych obiecujących polsko-irańskich projektów handlowych i inwestycyjnych. Iran posiada złoża kopalin szacowane na 57 mld ton (64 minerały), z których wydobywa mniej, niż 0,5 % rocznie. Panuje powszechna opinia, że irański sektor wydobywczy jest niedoinwestowany, a kopalnie pracują na starym i wysłużonym sprzęcie.

Infrastruktura drogowa i kolejowa – w tej branży projektowane są znaczące inwestycje. Strategiczne położenie w regionie Bliskiego Wschodu daje możliwości uruchomienia połączeń kolejowych z krajami Azji Centralnej. Przedmiotem zainteresowania Iranu będzie sprzęt, maszyny i urządzenia (lokomotywy, wagony i elementy infrastruktury kolejowej oraz części samochodowe) oraz uczestnictwo w ramach realizacji kompletnych obiektów.

Modernizacja sektora elektrociepłowniczego - dostawy maszyn i urządzeń oraz transfer technologii do Iranu - oraz sektora **budowlanego** (m.in. transfer technologii budowlanych odpornych na wstrząsy sejsmiczne przy jednoczesnym uwzględnieniu zwiększonej energooszczędności).

Do **innych branż „potencjalnie” perspektywicznych** zaliczyć można:

- przemysł kosmetyczny i farmaceutyczny,
- technologie związane z efektywnością energetyczną,
- sektor meblarski i wyposażenia wnętrz,
- sprzęt i aparatura medyczna (w tym sprzęt ratownictwa medycznego),
- materiały budowlane i dekoracyjne.

Perspektywiczna wydaje się również branża turystyczna, bowiem władze Iranu chcą, aby do 2025 r. liczba turystów odwiedzających ich kraj wzrosła do 20 mln rocznie, co będzie się wiązało z wielomilionowymi inwestycjami w rozbudowę bazy hotelowej oraz transportu lotniczego. Plan inwestycji obejmował będzie około 1300 projektów, z których kilkaset to wysokiej klasy hotele.

9. Polskie placówki w Iranie

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Iranie

No. 2 Pirouz St, Africa Expressway (Nelson Mandela Ave), 19-174 Tehran, Iran

tel.: +98 21 8878 7262 Fax: +98 21 8878 8774

E-mail: teheran.amb.sekretariat@msz.gov.pl, www.teheran.msz.gov.pl

Zagraniczne Biuro Handlowe (ZBH) Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A.

Kian Tower Building, 2551 Vali asr Ave., above Naseri St., 4th Floor, Office no. 5

Tehran, Iran. Postal Code: 1968643119 www.iran.trade.gov.pl

tel.: +98 912-005-4238 (IRI) tel.: +48 729-337-178 (PL)

Jarosław Kaczyński - kierownik biura, e-mail: jaroslaw.kaczynski@paih.gov.pl

10. Ambasada Islamskiej Republiki Iranu w Polsce

ul. Królowej Aldony 22 03-928 Warszawa

tel: 22 617 1585 Fax: 22 617 8452, e-mail: secretary@iranemb.pl, www.iranemb.pl